

HEJNÁK AGROGEOLOGIE

**INŽENÝRSKO GEOLOGICKÝ PRŮZKUM
PRO
MALÉ VODNÍ NÁDRŽE
V KATASTRÁLNÍM ÚZEMÍ BÍLÝ KOSTEL**

VODNÍ NÁDRŽ „ZA TRATÍ“

V PRAZE V ŘÍJNU 2017

INŽENÝRSKO GEOLOGICKÝ PRŮZKUM PRO MALÉ VODNÍ NÁDRŽE V KATASTRÁLNÍM ÚZEMÍ BÍLÝ KOSTEL

VODNÍ NÁDRŽ „ ZA TRATÍ “

1 ÚVOD

Ing. Štěpán Brodský u mě objednal inženýrsko geologický průzkum pro vybudování malých vodních nádrží na třech lokalitách. Jednalo se o lokalitu „U vedení“, „Za tratí“ a „V zářezu“.

Na lokalitách bylo vyhloubeno celkem 10 kopaných sond na náklad investora. Pro zpracování průzkumu byly využity zaměřené situace, které mi dodal objednatel. Do těchto situací zakreslil projektant profily hrází a čáry okrajů maximální hladiny vody v projektovaných nádržích. Spolu s těmito základními návrhy jsou v příložených výsecích ze zaměřených situací zakreslena místa kopaných sond a linie geologických řezů, které objasňují úložní poměry hornin na stavenišťích nádrží. Součástí této zprávy je písemná a fotografická dokumentace kopaných sond. Je přiložen certifikát rozborů a zkoušek provedených na technologickém vzorku konstrukční zeminy, odebraném ze sondy K1.

Při provádění a zpracování průzkumu jsem postupoval podle ČSN 730090 „Geologický průzkum pro stavební účely“. Horniny zastižené sondami jsem popsals v souladu s ČSN 72 1001 „Pojmenování a popis hornin“, aby je bylo možno zařadit do skupin a tříd příslušných stavebně geologických a technických ČSN.

Úložní poměry a fyzikálně mechanické charakteristiky hornin, základové poměry a možnost získat konstrukční zeminu na hráze v místě nádrží a těsném okolí, jsou posouzeny pro každou lokalitu.

1.1 INŽENÝRSKO GEOLOGICKÝ PRŮZKUM

Lokalita „Za tratí“ byla prozkoumána 3 kopanými sondami K6, K7 a K 8. Z výsledků sondáže byl sestrojen geologický řez E - F v měřítku 1 : 200/100, ze kterého jsou patrné úložní poměry hornin na lokalitě. Řez je konstruován v pohledu proti sklonu údolí. Jsou posouzeny fyzikálně mechanické a hydraulické charakteristiky hornin z hlediska zakládání objektů a využití jako konstrukční zeminy na stavbu hráze.

2. GEOLOGICKÉ POMĚRY

Bílý Kostel nad Nisou leží v Liberecké kotlině vyplněné glacifluviálními sedimenty. V důsledku tektonického zdvihu celé oblasti došlo v kotlině k poklesům, které se v morfologii projeví vznikem několika stupňů teras glacifluviálních sedimentů. Dosud nebyly v okolí nalezeny morénové sedimenty, takže se lze domnívat, že do této části nepronikl severský – kontinentální ledovec a vznikaly zde ve starším pleistocénu pouze periglaciální jezerní sedimenty, reprezentované hlínami různého charakteru.

Zájmové území leží v jihovýchodní části lužického plutonu budovaného převážně granodiority. Místa jsou na povrchu plutonu zachovány zbytky metamorfovaných krystalických hornin, především svorových rul. V nadloží těchto krystalických hornin leží, kromě uvedených jezerních hlín, glacifluviální písky a štěrky, které byly v Bílém Kostele těženy.

Mladší pleistocén je zastoupen prachovitými a jílovitými hlínami s příměsí hrubého písku a drobného šterku. V okolí Václavic dosahuje tento sediment mocnosti místy až 6 m. V jeho podloží se nachází rulové eluvium až rozpadavá zvětralá rula ležící na zvětralé až zvětralé zbřidličnatělé žule.

Na základě výsledků sondáže na lokalitách a litologického a genetického zařazení, sondáží zastižených hornin, jsou zkonstruovány geologické řezy, ze kterých jsou patrné úložní poměry hornin a podle nich posouzeny základové poměry pro stavbu hrází, výpustí a bezpečnostních přelivů.

2.1 GEOLOGICKÉ POMĚRY LOKALITY

Skalní podloží lokality „Za tratí“ tvoří ruly v různém stupni navětrání a rozpadu. Na nich se uložily hlinito kamenité a kamenito hlinité sutě, které vyplňují i dno široké údolní deprese. Sutě jsou zakryty svahovými hlínami, různého litologického složení, pleistocenního stáří. V holocénu, v nejnižší poloze údolní deprese periodické drobné vodoteče uložily hlinité náplavy. V recentu byla údolní niva zarovnána povodňovými hlínami. Podzemní voda se akumuluje v sutích a částečně i holocenní hlíny jsou nasycené vodou.

3. DOKUMENTACE SOND

K6 282,80 m v nivě

0,00 – 0,50 m hnědošedá humózní písčité hlína

0,50 - 2,00 m bělavá hnědožlutá prachovitá a jílovitá hlína, rezavě mramorovaná se závalky bělošedého jílu, vlhká, tuhá, dole velmi vlhká, měkká, vysoce plastická - povodňová

2,00 - 2,50 m šedohnědá, modrošedě mramorovaná jílovitá hlína, velmi vlhká, měkká plastická s vrstvičkami hlinitého písku a čistého písku vodou nasyceného – holocenní náplav

2,50 – 3,00 m písčité, šterkovito kamenité pleistocenní náplav vodou nasycený.

Podzemní voda prosakuje dnem sondy. Hladina vystoupila během průzkumu na lokalitě do hloubky 2,60 m pod terénem

Sonda K6. Voda ve dně sondy.
Vpravo šterkovito kamenitý výkopek ze dna sondy.

K7 285,5 m v levém břehu

0,00 - 0,20 drn

0,20 - 1,20 šedohnědá jemně písčité až prachovitá hlína, suchá, tuhá, slabě plastická - svahová

1,20 - 2,00 žlutohnědá, rezavě mramorovaná prachovitá a jílovitá hlína, čerstvě vlhká, tuhá, vysoce plastická – svahová

Podzemní voda nezastižena.

Sonda K7 v levém břehu ve svahových hlínách.

K8 286,00 m na pravém břehu v sadu ořešáků

0,00 - 0,30 m hnědošedá humózní písčité hlína

0,30 - 2,30 m žlutohnědá, bělošedě a rezavě mramorovaná prachovitá a jílovitá hlína, tuhá až pevná, vysoce plastická – svahová.

2,30 - 2,80 m dtto s vrstvičkami rezavé hlíny se zrny písku velikosti 2 až 4 mm (sopečný tuf) s ojedinělými kulatými čedičovými kameny velikosti 5 až 10 cm

Podzemní voda nezastižena

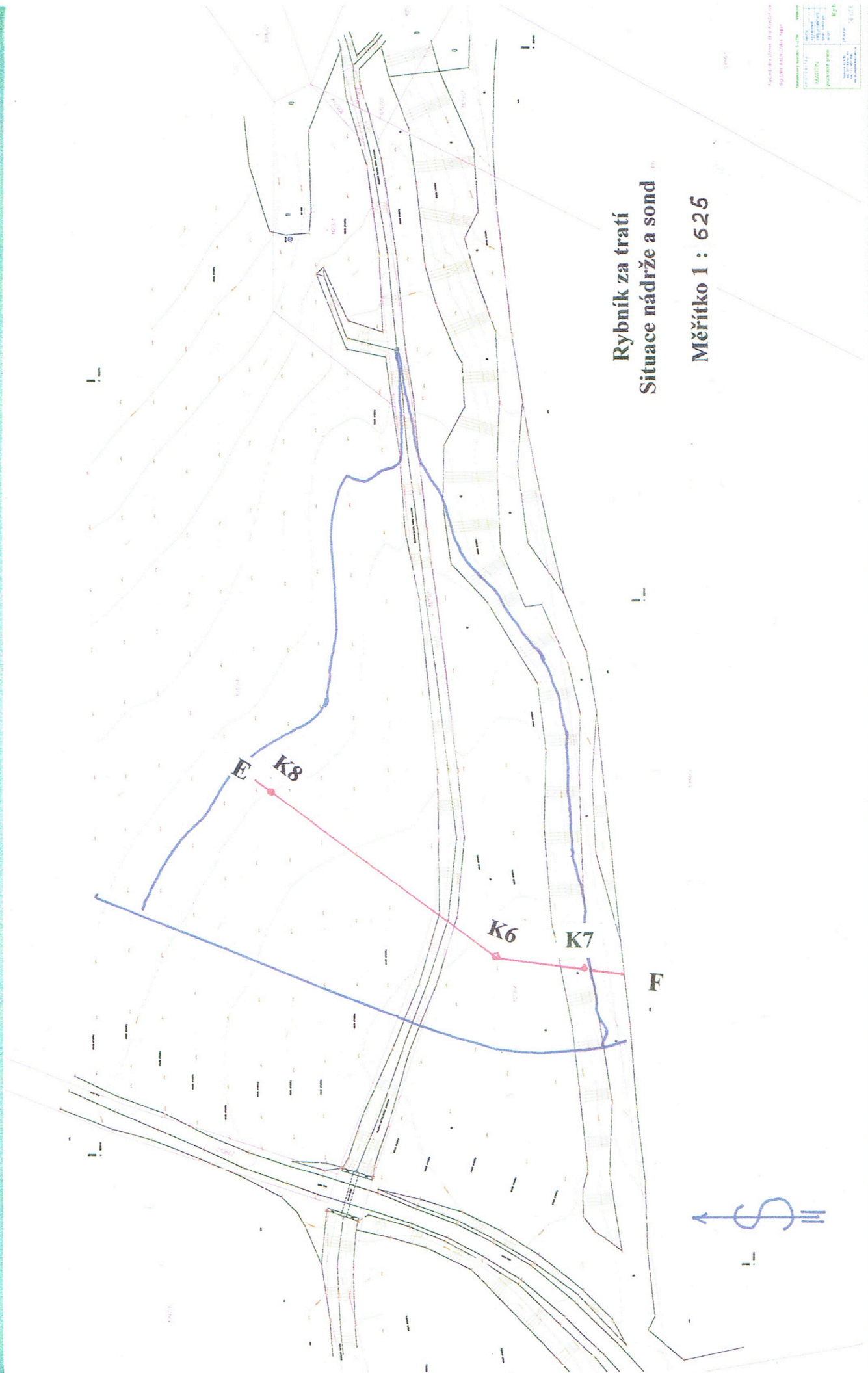

Sonda K8 na pravém břehu ve svahových hlínách.

4. GRAFICKÁ PŘÍLOHA situace a geologické řezy

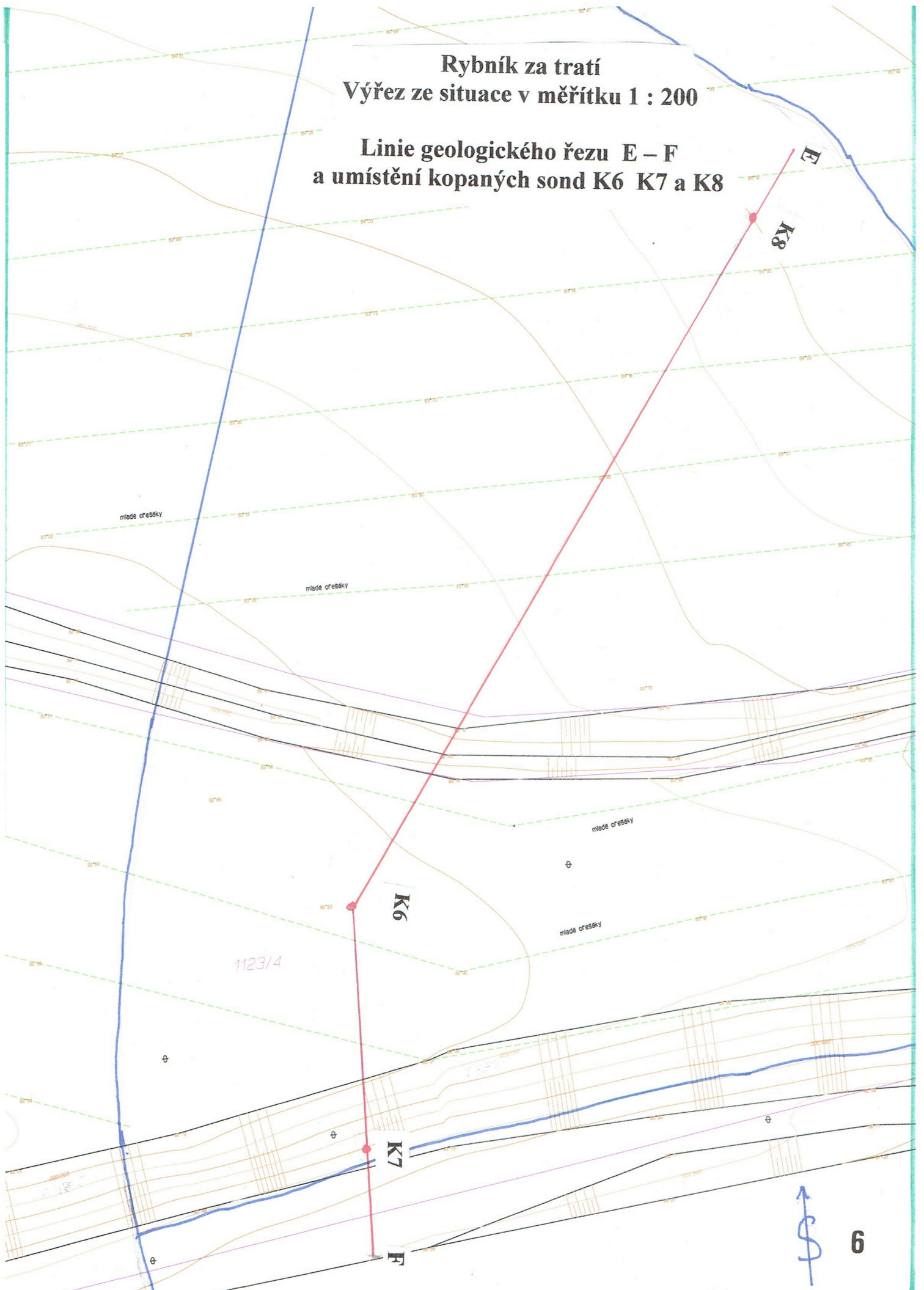
ANOTACE K OBRÁZKOVÉMU PŘÍLOŽENÍMU MAPĚ	
Měřítko: 1:625 Datum: 14.12.2014 Projekt:	K 6 K 7 K 8

Rybník za tratí
Situace nádrže a sond
Měřítko 1 : 625

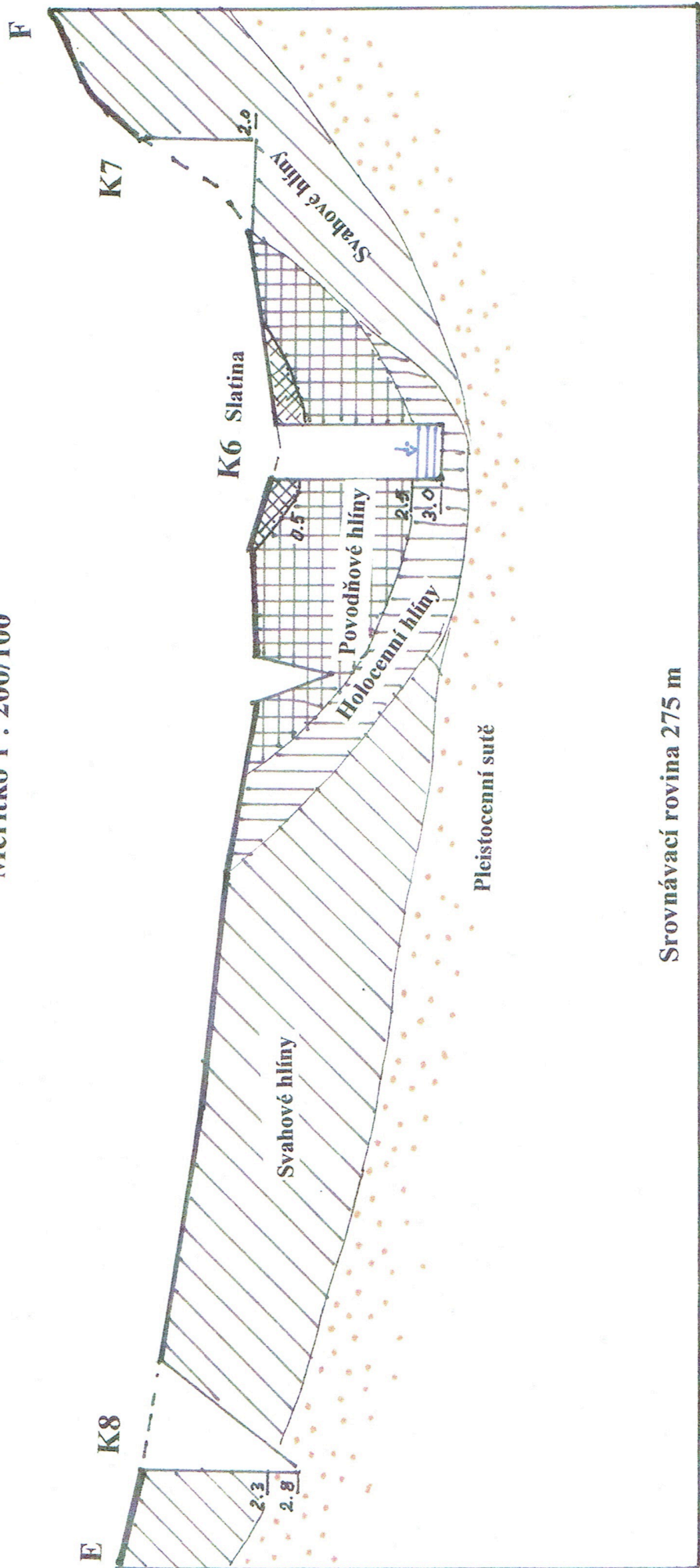

Rybník za tratí
Výřez ze situace v měřítku 1 : 200

Linie geologického řezu E – F
a umístění kopaných sond K6 K7 a K8

Rybník za trati
Geologický řez E-F
Měřítko 1 : 200/100

Srovnávací rovina 275 m

5. ÚLOŽNÍ POMĚRY HORNIN

Z geologického řezu E - F je patrný postup ukládání kvartérních sedimentů. Nejstarší horninou jsou pleistocenní sutě, na kterých se uložily svahové hlíny také pleistocenního stáří. V holocénu se v centrální části údolní deprese na svahových hlínách případně i na sutích uložily hlinité náplavy. Centrální část údolní deprese je zarovnána povodňovými hlínami, které dosahují mocnosti až 2,5 m.

V depresích na povrchu nivy se vyskytují i slatiny v mocnosti do 0,5 m.

Podzemní voda se akumuluje v nivní depresi ve vodou nasycených holocenních hlinitých náplavech.

Stratigrafické schema :

Slatiny	
Povodňové hlíny	
Hlinité náplavy	HOLOCÉN

Svahové hlíny	PLEISTOCÉN
Sutě	

V posloupnosti tohoto schématu jsou popisovány a klasifikovány horniny v tomto průzkumu.

6. POPISNÉ CHARAKTERISTIKY HORNIN

Slatiny byly popsány jako silně humózní písčité hlína se slatinou

Povodňové hlíny byly popsány jako prachovitá hlína a jílovitá hlína- vysoce plastická

Hlinité náplavy byly popsány jako jílovitá hlína s vrstvičkami hlinitého písku a čistého písku vodou nasyceného – plastická,

Svahové hlíny byly popsány jako prachovitá a jílovitá hlína a jako jemně písčité až prachovitá hlína – vysoce plastická

Sutě byly popsány jako prachovitá a jílovitá hlína drobnými úlomky čedičového tufu a s ojedinelými čedičovými kameny – vysoce plastická

7. ZATŘÍDĚNÍ HORNIN

Na základě terénního posouzení jsou jednotlivé typy hornin zařazeny do příslušných stavebně geologických ČSN. Na základě zatřídění dle ČSN 731001 jsou uvedeny jejich směrné normové charakteristiky a hodnoty tabulkové výpočtové únosnosti. Na základě zatřídění dle ČSN 752410 jsou uvedeny orientační fyzikálně mechanické vlastnosti ztuhnutých zemin a posouzena vhodnost pro různé zóny hutnění hrází.

V souladu s ČSN 733050 je posouzena těžitelnost zemin.

Hornina	Třída	Název	Symbol	ČSN 733050 Tř.těžitelnosti
<i>Povodňové hlíny</i>	F6	jíl s nízkou plasticitou	CL	1-2
<i>Hlinité náplavy</i>	F3	hlína písčitá	MS	3*
<i>Svahové hlíny</i>	F6	jíl s nízkou plasticitou	CL	2-3
<i>Sutě</i>	F2	jíl štěrkovitý	CG	4

*Vzhledem k nasycení vodou

HORNINA	ν	β	γ	E_{def}	c_u	φ_u	c_{ef}	φ_{ef}
<i>Povodňové hlíny F6/CL</i>	0,40	0,47	21,0	6	25	0	8-16	17-21
<i>Hlinité náplavy F3/MS</i>	0,35	0,62	18,0	3-6	30	0	8-16	24-29
<i>Svahové hlíny F6/CL</i>	0,40	0,47	21	6	50	0	8-16	17-21
<i>Sutě F2/CG</i>	0,35	0,62	19,5	7-15	60	0	6 - 14	24-30

Symboly

ν Poissonovo číslo

β součinitel pro převod mezi modulem přetvárnosti a oedometrickým modulem

γ objemová tíha zeminy (kNm^{-3})

E_{def} modul přetvárnosti základové půdy (kPa , MPa)

c_u totální soudržnost zeminy (kPa , MPa)

φ_u totální úhel vnitřního tření zeminy (- °)

c_{ef} efektivní soudržnost zeminy (kPa , MPa)

φ_{ef} efektivní úhel vnitřního tření zeminy (- °)

Hornina	Hloubka založení (m)	Šířka základů (m)	Rdt (kPa)
<i>Povodňové hlíny</i> <i>F6/CL</i>	0,8 až 1,5	do 3	50
<i>Hlinité náplavy</i> <i>F3/MS</i>	0,8 až 1,5	do 3	100
<i>Svahové hlíny</i> <i>F6/CL</i>	0,8 až 1,5	do 3	100
<i>Sutě F2/CG</i>	0,8 až 1,5	do 3	175

Poznámky (ČSN 731001, Příloha 6, str. 51) :

- Je-li základová spára v hloubce větší než hloubka založení předpokládaná v tab. 15 až 17, je možné u základových pūd skupiny S a G zvýšit hodnoty o 2,5násobek a u základové pūdy skupiny F o 1násobek efektivního napětí od tíhy základové pūdy ležící mezi skutečnou a předpokládanou základovou spárou.*
- Lze-li očekávat, že nejvyšší hladina podzemní vody bude pod základovou spárou v hloubce menší než je šířka základu, tabulková hodnota výpočtové únosnosti se sníží o 30 %.*
Neplatí pro základové pūdy skupiny R.
- Je-li pod základovou spárou pevnější a méně stlačitelná vrstva základové pūdy v hloubce menší než poloviční šířka základu, je možné tabulkové hodnoty výpočtové únosnosti zvýšit o 20 %.*

ORIENTAČNÍ PŮDNĚ MECHANICKÉ VLASTNOSTI ZHUTNĚNÝCH ZEMIN
(ČSN 75 2410 tab. 4)

TAB. č.4

Hornina	Skupina	Standardní Proctorova zkouška		Filtrační součinitel
		d_{max} (t/m ³)	W_{opt} (%)	k v m/s
<i>Povodňové hlíny</i>	CL	1,66-1,84	14-19	$1 \cdot 10^{-7}$ - $1 \cdot 10^{-10}$
<i>Hlinité náplavy</i>	ML	1,49-1,82	14-25	$5 \cdot 10^{-7}$ - $1 \cdot 10^{-10}$
<i>Svahové hlíny</i>	CL	1,66-1,84	14-19	$1 \cdot 10^{-7}$ - $1 \cdot 10^{-10}$
<i>Sutě</i>	CG	více než 1,84	méně než 17,7	$1 \cdot 10^{-4}$ - $1 \cdot 10^{-9}$

VHODNOST ZHUTNĚNÝCH ZEMIN PRO TĚLESO HRÁZE
(ČSN 75 2410 tab. 5 a 6)

TAB. č.5

Hornina	Skupina	Orientační sklon svahů homogenní hráze		Vhodnost zeminy pro hráz
		návodní	vzdušný	
<i>Povodňové hlíny</i>	CL	1 : 3,7	1 : 2,2	vhodná pro homogenní hráz, velmi vhodná pro těsnicí část, nevhodná pro stabilizační část
<i>Hlinité náplavy</i>	ML	1 : 3,7	1 : 2,2	málo vhodná pro homogenní hráz, vhodná pro těsnicí část, nevhodná pro stabilizační část
<i>Svahové hlíny</i>	CL	1 : 3,7	1 : 2,2	vhodná pro homogenní hráz, velmi vhodná pro těsnicí část, nevhodná pro stabilizační část
<i>Sutě</i>	GC	1 : 3,4	1 : 2	výborná pro homogenní část, velmi vhodná pro těsnicí část, málo vhodná pro stabilizační část

8. KONSTRUKČNÍ ZEMINA

Vhodnou konstrukční zeminu – *svahové hlíny* –, pro stavbu homogenní hráze bude možno těžít především z pravého břehu nádrže. Z levého břehu bude získán určitý objem při úpravě nádržního prostoru. Pokud budou výrazně převlhceny oproti W_{opt} dle zkoušky Proctor – standard, bude je možno těžít jen za suchého počasí, případně nechat proschnout na mezideponiích.

9. ZEMNÍ TĚLESO HRÁZE

Po skrytí humózní zeminy budou základovou spáru v nivě tvořit povodňové a částečně i holocenní hlíny, ve březích to budou svahové hlíny. Základová spára bude zarovnána a zhutněna. Do ní bude vyhlouben zavazovací těsnicí zářez, do kterého bude nasypána a zhutněna konstrukční zemina.

Po úpravě a zhutnění základových spár budou naváženy, rozprostírány, srovnávány a hutněny vrstvy konstrukční zeminy. Mohou mít mocnost max. 0,25 m před zhutněním. Pro hutnění je třeba použít válec se strukturovaným reliéfem běhounu. Pro uvažovanou zeminu není možno použít válec s hladkým běhounem, ale je možno hutnit sypaninu pojezdy naloženými nákladními automobily.

9. 1. KONTROLA ZHUTNĚNÍ

Pro kontrolu zhutnění hornin základové spáry a konstrukční zeminy tělesa homogenní hráze bude třeba ze směsi vytěžené konstrukční zeminy odebrat alespoň dva technologické vzorky pro hutnicí zkoušku Proctor-Standard a na základě jejich výsledků kontrolovat dokonalost zhutnění základové půdy (základové spáry) a jednotlivých vrstev navázek zemního tělesa.

Je třeba kontrolovat dokonalost zhutnění nejméně každé třetí vrstvy pomocí odběru neporušených vzorků. Podle konkrétní situace zkontrolovat únosnost povrchu základové spáry dynamickými a statickými zatěžovacími zkouškami.

Základní kontrolu je třeba provádět odběrem neporušených vzorků. Na nich je třeba změřit objemovou hmotnost (suchou) a vlhkost a tyto hodnoty srovnávat s výsledky zkoušek PCS tj. s maximální objemovou hmotností a optimální vlhkostí. Je třeba konstrukční zeminu zhutnit na minimálně 95 % hodnot PCS.

10. ZÁKLADOVÉ POMĚRY

Základové poměry staveníš funkčních objektů, tj. základové výpusti a bezpečnostního přelivu lze posoudit z přiloženého geologického řezu E – F.

Základovou výpust' bude možno založit v nivě na povodňových hlínách v hloubce do 1,5 m, kde ještě mají tuhou konzistenci. Hlouběji jsou měkké v důsledku vztlínání podzemní vody z podložních vodou nasycených holocenních hlinitých náplavů.

Bezpečnostní přeliv bude vhodné založit u pravostranného konce hráze na svahových hlínách tuhé konzistence, případně až na sutích. Oba typy základových půd jsou dostatečně únosné, pokud nejsou ovlivněny podzemní vodou.

11. ÚPRAVA NÁDRŽNÍHO PROSTORU

Oproti současné morfologii bude nádržní prostor nově tvarován především těžbou konstrukčních zemin z pravého břehu nádrže a odtěžením humózních nebo neúnosných sedimentů v nivě. V první řadě bude potřeba zajistit odtok srážkových vod z těžebního prostoru a odtok vody z nivy vést tak aby nekomplikoval stavbu základové výpusti a hráze.

12. ZÁVĚR

Na lokalitě „ Za tratí “ bude možno vybudovat malou vodní nádrž. Vhodnou konstrukční zeminu bude možno těžít v dostatečném objemu na pravém břehu nádrže. Základovou výpust' bude možno založit v nivě na povodňových hlínách tuhé konzistence. Bezpečnostní přeliv bude vhodné založit u pravobřežního konce hráze na svahových hlínách, případně až na sutích.

Zemní těleso musí být průběžně hutněno a dokonalost zhutnění odborně sledována a měřena. V projektu je třeba popsat typy, počet a postup zkoušek, které musí dodavatel stavby dodržet. Investor by měl zajistit svůj vlastní autorský a inženýrsko geologický dozor u odborné firmy, která má potřebné technické vybavení a kvalifikaci, pro kontrolu postupu a kvality práce dodavatele stavby.

V Praze 13.10. 2017

Zpracoval : RNDr. Josef Hejnák CSc.

Hejnák - RNDr. Josef
Na stezce
100 00 Praha 10

